

İÇİNDEKİLER

2. BASKIYA ÖNSÖZ.....	7
ÖNSÖZ.....	9
İÇİNDEKİLER.....	13
KISALTMALAR.....	19
GİRİŞ.....	23

BİRİNCİ BÖLÜM

AFET - DOĞAL AFET KAVRAMLARI VE İDARE HUKUKUNDA DOĞAL AFETİN YERİ VE ÖNEMİ

BİRİNCİ KISIM

AFET - DOĞAL AFET KAVRAMLARI

I. AFET KAVRAMI.....	27
A. TANIMI.....	27
B. ÇEŞİTLERİ.....	31
1. Ortaya Çıkış Hızlarına Göre.....	31
2. Kaynaklarına (Kökenlerine, Oluş Nedenlerine) Göre.....	32
a. Doğal Olmayan Afet (Teknoloji ve İnsan Kaynaklı Afet, Yapay Afet).....	33
b. Doğal Afet (Doğa Kaynaklı Afet, Tabii Afet).....	35
II. DOĞAL AFET KAVRAMI.....	37
A. TANIMI.....	37
B. BENZER KAVRAMLARLA İLİŞKİSİ.....	39
1. Doğal Afet - Kriz İlişkisi.....	40
2. Doğal Afet - Tehlike İlişkisi.....	41
3. Doğal Afet - Risk İlişkisi.....	42
4. Doğal Afet - Zarar Görebilirlik İlişkisi.....	43
5. Doğal Afet - Acil Durum İlişkisi.....	43
C. DOĞAL AFETİN ÖZELLİKLERİ.....	44

1. Doğal Olması	45
2. Can ve Mal Kaybına Neden Olması	47
3. Engellenememesi.....	51
Ç. DOĞAL AFETİN ÇEŞİTLERİ	53
1. Yer Kökenli Doğal Afetler	54
2. Atmosfer Kökenli Doğal Afetler	55
3. Biyolojik Kökenli Doğal Afetler.....	58
D. DOĞAL AFET SAYILIP SAYILAMAYACAĞI TARTIŞMALI AFETLER	59
1. Erozyon	60
2. Hava, Su ve Toprak Kirliliği.....	61
3. Küresel Isınma ve İklim Değişikliği	62
4. Düşen Uzay Cisimleri.....	65
5. Yangın / Orman Yangını	66
6. Maden Kazası.....	70

İKİNCİ KISIM

İDARE HUKUKUNDA DOĞAL AFETİN YERİ VE ÖNEMİ

I. KAMU HİZMETİ FAALİYETİ BAKIMINDAN.....	77
A. AFET YÖNETİMİ FAALİYETLERİ (7269 ve 5902 sayılı Kanunlar Uyarınca)	78
B. SİVİL SAVUNMA FAALİYETLERİ (7126 sayılı Kanun Uyarınca)	85
C. ÇEVRENİN KORUNMASI FAALİYETLERİ (2872 sayılı Kanun Uyarınca)	85
Ç. KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI (6306 sayılı Kanun Uyarınca)	87
II. KOLLUK (İDARİ KOLLUK) FAALİYETİ BAKIMINDAN	88
A. İDARENİN DOĞAL AFETE İLİŞKİN KOLLUK FAALİYETLERİ.....	90
1. İmar Faaliyetleri (3194 sayılı Kanun Uyarınca).....	90
2. Kentsel Dönüşüm Uygulamaları (6306 sayılı Kanun Uyarınca)	91
3. Yapı Denetim Kuruluşlarının Faaliyetleri (4708 sayılı Kanun Uyarınca).....	92
4. 7269 sayılı Kanun Uyarınca	94
5. 4373 sayılı Kanun Uyarınca	98
B. İDARİ KOLLUK YETKİLERİNİN GENİŞLEME GEREKÇESİ OLARAK DOĞAL AFET	99

1. Doğal Afet Hallerinde İdarenin Yetkilerinin Olağan Dışına Çıkması	99
2. Doğal Afet Hallerinde Öngörülen Olağanüstü Hal Yönetimi	100
3. İstimval (Rekizisyon).....	100
III. PLANLAMA FAALİYETİ BAKIMINDAN.....	102
A. İMAR PLANLAMA FAALİYETİ (3194 sayılı Kanun Uyarınca)	103
B. AFET PLANLAMA FAALİYETİ (7269 sayılı Kanun Uyarınca).....	105
IV. ÖZENDİRME VE DESTEKLEME (TEŞVİK) FAALİYETİ BAKIMINDAN.....	108
A. ZORUNLU DEPREM SİGORTASI (6305 sayılı Kanun Uyarınca)	109
B. KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMASI (6306 sayılı Kanun Uyarınca)	112

İKİNCİ BÖLÜM

DOĞAL AFETLERİN MÜCBİR SEBEP OLARAK SORUMLULUĞU KALDIRAN BOYUTUNUN GÜNÜMÜZDEKİ ANLAM VE KAPSAMI

I. İDARENİN SORUMLULUĞU	113
A. SORUMLULUK	113
B. İDARENİN SORUMLULUĞU - İDARİ SORUMLULUK AYRIMI.....	115
C. İDARENİN SORUMLULUĞUNUN ŞARTLARI	118
1. İdari Davranış (Fiil)	118
2. Zarar	118
3. İlliyet Bağı (Nedensellik Bağı, İlliyet Rabıtası).....	120
Ç. İDARENİN SORUMLULUĞUNUN TÜRLERİ	121
1. Kusur Sorumluluğu.....	121
2. Kusursuz Sorumluluk.....	123
II. İDARENİN SORUMLULUĞUNU KALDIRAN VEYA AZALTAN SEBEPLER.....	124
A. MÜCBİR SEBEP	125
1. Tanımı.....	125
2. Unsurları.....	130
a. Dışsallık (Haricilik).....	131
b. Öngörülemezlik.....	133
c. Önlenemezlik (Karşı Konulamazlık)	134
B. UMULMAYAN HAL	134
1. Tanımı.....	134

2. Unsurları	135
a. İçsellik.....	135
b. Öngörülemezlik	136
c. Önlenemezlik (Karşı Konulamazlık)	137
C. ZARAR GÖRENİN DAVRANIŞI (ZARAR GÖRENİN KUSURU, MÜTERAFİK KUSUR).....	138
Ç. ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN DAVRANIŞI	139
III. İDARENİN SORUMLULUĞUNA ETKİSİ BAKIMINDAN DOĞAL AFET KAVRAMI	140
A. DIŞSALLIK UNSURU BAKIMINDAN (MÜCBİR SEBEP - UMULMAYAN HAL BAĞLAMINDA DOĞAL AFET)	140
B. ÖNGÖRÜLEMEZLİK UNSURU BAKIMINDAN.....	152
C. ÖNLENEMEZLİK UNSURU BAKIMINDAN	163
IV. DOĞAL AFETLER NEDENİYLE İDARENİN SORUMLULUĞUNUN HUKUKİ ESASI	174
V. DOĞAL AFETLER NEDENİYLE 7269 SAYILI KANUN UYARINCA YAPILAN YARDIMLARIN HUKUKİ ESASI.....	199

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YARGI KARARLARI İŞİĞİNDA DOĞAL AFETLER NEDENİYLE İDARENİN SORUMLULUĞUNUN GÖRÜNÜMLERİ VE DOĞAL AFETLER NEDENİYLE UĞRANILAN ZARARLARIN TAZMİNİ MESELESİ

I. DEPREM VE İDARENİN SORUMLULUĞU	210
A. İDARENİN DEPREM ÖNCESİ YERİNE GETİRMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUĞU FAALİYETLER NEDENİYLE SORUMLULUĞU	210
1. İdarenin Deprem Öncesi Yerine Getirmekle Yükümlü Olduğu Faaliyetleri Gereği Gibi Yerine Getirmemesi Nedeniyle Sorumluluğu.....	211
2. İdarenin Deprem Öncesi Yerine Getirmekle Yükümlü Olduğu Faaliyetleri Gereği Gibi Yerine Getirmemesi Nedeniyle Asker Kişilerin Uğradıkları Zararlardan Sorumluluğu	219
3. İdarenin Deprem Öncesi Yerine Getirmekle Yükümlü Olduğu Faaliyetlere İlişkin Olumsuz Eylemi Nedeniyle Sorumluluğu	222
B. İDARENİN DEPREM SONRASI YERİNE GETİRMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUĞU ARAMA VE KURTARMA FAALİYETLERİ NEDENİYLE SORUMLULUĞU	225

C. DEPREM NEDENİYLE ORTAYA ÇIKAN ZARARLARDA İDARENİN YANINDA ZARAR GÖRENİN DE BİRLİKTE (MÜTERAFİK) KUSURUNUN BULUNMASI HALİNDE İDARENİN SORUMLULUĞU	227
Ç. BİRDEN FAZLA İDARENİN YERİNE GETİRMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUĞU FAALİYETİN BULUNMASI HALİNDE İLGİLİ İDARELERİN SORUMLULUĞU	234
II. SEL VE İDARENİN SORUMLULUĞU	238
A. İDARENİN SEL ÖNCESİ YERİNE GETİRMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUĞU FAALİYETLER NEDENİYLE SORUMLULUĞU.....	238
B. SEL NEDENİYLE ORTAYA ÇIKAN ZARARLARDA İDARENİN YANINDA ZARAR GÖRENİN DE BİRLİKTE (MÜTERAFİK) KUSURUNUN BULUNMASI HALİNDE İDARENİN SORUMLULUĞU	263
1. İşyeri ya da Konutu Sigortasız Zarar Görenin Gerekli Ruhsatlarının Olmaması Halinde İdarenin Sorumluluğu	267
2. İşyeri ya da Konutu Sigortalı Zarar Görenin Gerekli Ruhsatlarının Olmaması Halinde İdarenin Sorumluluğu	270
C. BİRDEN FAZLA İDARENİN YERİNE GETİRMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUĞU FAALİYETİN BULUNMASI HALİNDE İLGİLİ İDARELERİN SORUMLULUĞU	275
III. HEYELAN VE İDARENİN SORUMLULUĞU	276
A. İDARENİN HEYELAN ÖNCESİ YERİNE GETİRMEKLE YÜKÜMLÜ OLDUĞU FAALİYETLER NEDENİYLE SORUMLULUĞU	276
B. HEYELAN RİSKİ NEDENİYLE “AFETE MARUZ BÖLGE” İLAN EDİLEN SINIRLAR İÇİNDE KALAN TAŞINMAZLAR HAKKINDA TAHLİYE VE/VEYA YIKIM KARARI VERİLMESİ HALİNDE İDARENİN SORUMLULUĞU	278
1. Heyelan Riski Nedeniyle “Afete Maruz Bölge” Olarak İlan Edilen Sınırlar İçinde Kalan Taşınmazlar Hakkında Tahliye ve/veya Yıkım Kararı Verilmekle Birlikte Henüz Tahliye ve/veya Yıkım İşlemlerine Başlanmaması Halinde İdarenin Sorumluluğu.....	281
2. Heyelan Riski Nedeniyle “Afete Maruz Bölge” Olarak İlan Edilen Sınırlar İçinde Kalan Taşınmazlar Hakkında Verilen Tahliye ve/veya Yıkım Kararlarının Uygulanması Halinde İdarenin Sorumluluğu	283
3. Heyelan Riski Nedeniyle Bölgenin Sonradan “Afete Maruz Bölge” İlan Edilerek Yapı ve İkamete Yasaklanması Sonucu Oluşan Arsa Değer Kaybı Nedeniyle İdarenin Sorumluluğu	289

C. HEYELAN RİSKİ NEDENİYLE İLAN EDİLEN “AFETE MARUZ BÖLGE” SINIRLARI DIŞINDA; ANCAK KOMŞULUĞUNDA BULUNAN TAŞINMAZLAR HAKKINDA TAHLİYE VE/VEYA YIKIM KARAR VERİLMESİ HALİNDE İDARENİN SORUMLULUĞU.....	292
Ç. HEYELAN NEDENİYLE ORTAYA ÇIKAN ZARARLARDA İDARENİN YANINDA ZARAR GÖRENİN DE BİRLİKTE (MÜTERAFİK) KUSURUNUN BULUNMASI HALİNDE İDARENİN SORUMLULUĞU	294
IV. ORMAN YANGINI VE İDARENİN SORUMLULUĞU	295
V. KAYA DÜŞMESİ VE İDARENİN SORUMLULUĞU	297
VI. YILDIRIM DÜŞMESİ VE İDARENİN SORUMLULUĞU.....	298
VII. FIRTINA VE İDARENİN SORUMLULUĞU	300
VIII. GÜNEŞ ÇARPMASI VE İDARENİN SORUMLULUĞU.....	302
IX. OLUMSUZ HAVA KOŞULLARI (AŞIRI SOĞUK, AŞIRI KAR, AŞIRI YAĞMUR, KURAKLIK) VE İDARENİN SORUMLULUĞU	303
X. ÇIĞ DÜŞMESİ VE İDARENİN SORUMLULUĞU	306
 SONUÇ.....	 307
 KAYNAKLAR	 313